

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ
ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI
A1 DERSİ
UZUN TEZİ

VAR OLMAYA ÇALIŞAN ERKEKLER

Kılavuz Öğretmen: Tülay CENİK AKFIRAT
Öğrencinin Adı: Aslı
Öğrencinin Soyadı: AYGÜNEŞ
Öğrencinin Numarası: D1129010
Sözcük Sayısı: 3877

Araştırma Sorusu: İnci ARAL'ın "Safran Sarı", "Mor" ve "Ölü Erkek Kuşlar" adlı yapıtlarında erkek figürler, toplumsal ve bireysel kimlikleriyle nasıl yansıtılmıştır?

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı A1 Dersi kapsamında hazırlanan bu uzun tezde, İnci Aral'ın "Safran Sarı", "Mor" ve "Ölü Erkek Kuşlar" adlı yapıtlarında erkek figürlerin rollerinin yazar tarafından nasıl yansıtıldığı incelenmiştir. Bu yapıtların seçilmesinin temel nedeni yazarın diğer romanlarına kıyasla erkek figürlere daha fazla odaklanmış ve erkek figürlerin yaşamlarını her yönüyle aktarmış olmasıdır. Yapıtlar incelenirken özellikle figürler arasında geçen diyaloglar ve figürlerin düşüncelerinin aktarıldığı kısımlar üzerinde durulmuştur. Yapıtlar irdelendiğinde erkek figürlerin bireysel ve toplumsal kimlikleriyle karşımıza çıktığı belirlenmiştir. Seçilmiş olan tüm yapıtlarda erkek figürlerin toplumsal kimliklerinin aşk, arkadaşlık, iş ilişkileri içinde ele alındığı görülmüştür. Buna bağlı olarak erkek figürlerin toplumsal kimlikleri değerlendirilirken iş hayatındaki, aşk ve arkadaşlık ilişkilerindeki rolleri ayrı ayrı irdelenmiştir. Bu ilişkiler içinde figürlerin yaşadıkları sorunların temelinde iletişimsizlik ve içsel çatışma olduğu görülmüş; erkek figürlerin bireysel kimlikleri iletişimsizlik ve içsel çatışma başlıkları altında incelenmiştir. Tüm değerlendirmeler yapıtlardan alıntılarla desteklenmiştir. Üçüncü bölümde tez sonucunda elde edilen veriler derlenmiş, sonuç başlığı altında toplanmıştır.

Sözcük Sayısı: 153

İÇİNDEKİLER

1.Giriş.....	1
2.Toplumsal Kimliğiyle Erkek Figürler	2
2.1 Kadın-Erkek İlişkisindeki Roller.....	2
2.2 İş Hayatındaki Rolü.....	6
2.3 Arkadaşlıklarındaki Rolü.....	7
3. Bireysel Kimliğiyle Erkek Figürler.....	8
3.1 İletişimsizlik.....	8
3.2 İçsel Çatışma.....	10
4. Sonuç.....	13
5. Kaynakça.....	14

1. GİRİŞ

Sanatçılar, yapıtlarını ortaya koyarken kimi zaman yaşadıkları topluma ve zamana ayna tutarlar. Yapıtlarda sözü edilen zamanda yaşanan sorunlar, toplumdaki çalkantılar, bireylerin yaşadığı çelişkiler ve iletişimsizlikler çoğunlukla yapıtların konularını oluşturmaktadır. Bu çerçevede oluşan yapıtların birey-toplum arasındaki bağlantıyı en açık halde gözler önüne sermesi kaçınılmazdır.

Çeşitli düşünce sistemleriyle beslenen bireyin kişiliğinin şekillenmesinde toplumsal değerler önemli bir rol oynar. Toplumda var olmaya çalışan birey, toplumun çarklarına uyum sağlamak zorunda kaldığı gibi kendi kişiliğini de bu yönde biçimlendirmeye başlar. Bu biçimlendirme sürecinde cinsiyet de önemli bir etkidir. Toplumsal roller açısından erkek ve kadınlar arasında temel farklılıklar ortaya çıkabilmektedir.

İnci Aral, yapıtlarında toplum ve toplumun bir parçası olan bireylerin ilişkilerini kadın ve erkek kimliklerini sorgulayarak detaylı bir biçimde incelemektedir. Aral'ın yapıtlarında kadın ve erkek figürlerin yaşadığı ilişkiler, çatışmalar, uyuşmazlıklar, bir kadın yazarın bakış açısıyla verilmiştir. İnci Aral'ın yapıtlarına ilişkin yapılan incelemelerde genellikle kadın figürler üzerinde durulduğu görülmüştür. Kadın figürler kadar erkek figürlerin de toplumdaki yerlerini konu alan yazar, bunu yaparken yarattığı erkek figürleri boyutlu bir bakış açısıyla irdelemiştir. Aral erkek figürlerin yaşamına aşk ve iş ilişkilerinde yaşadıkları sorunlar, arkadaşlıklarındaki mesafeler gibi birçok yönden yaklaşmıştır. İnci Aral'ın “Ölü Erkek Kuşlar” , “Mor”, “Safran Sarı” adlı yapıtlarında erkek figürlerin böylesi bir bütünsellik içinde yansıtıldığı belirlenmiş ve buna bağlı olarak çalışma bu yapıtlarla sınırlandırılmıştır.

“Ölü Erkek Kuşlar” adlı yapıtta Ayhan ve Onur adlı iki erkek figür karşımıza çıkmakta ve bu figürler aracılığıyla farklı iki erkek modeli okurlara aktarılmaktadır. Ayhan tabulara karşı çıkan, her koşulda inandığı değerleri savunan, ilişkilerinde baskın, koruyucu bir kimlik olarak karşımıza çıkarken; Onur onun tam aksine çekingen, sakin, uyumlu, toplum değerlerini kabullenmiş ve hayatını o yönde şekillendirmiş bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapıtta odak figür Suna'nın girmesiyle bu iki farklı karakterdeki figürün yaşamı bir noktada kesişmiş; yapıt, bu karakterler arası farklılıklardan ve çatışmalardan hareketle kurgulanmıştır.

“Mor” adlı yapıtta ise İlhan ve Armağan adlı iki figürden hareketle erkeklerin iş ve evlilik hayatlarında var olma çabaları aktarılmıştır. İlhan aracılığıyla hayatında istediği her şeyi elde etmiş bir insanın arayışları ve çelişkileri irdelenmiştir. Armağan aracılığıyla siyasi yaşamda erkeklerin var olma çabalarına değinilmiştir. Her iki figürün de evliliklerinde sorunlar vardır. Yazar, bu figürler aracılığıyla erkek figürlerin aşk yaşamlarındaki ve evlilik ilişkilerindeki tutumlarını değerlendirmiştir.

“Safran Sarı” adlı yapıtta Volkan’ın arayışları gözler önüne serilmiştir. Volkan her ne kadar başarıyı elde etmiş olsa da aslında mutlu olabileceği bir ilişkiye ihtiyaç duymaktadır. Yazar, Volkan aracılığıyla erkeklerin aşka bakış açılarını ve aşk hayatlarında var olma çabalarını ve kendini tamamlayamayan bireylerin çıkmazlarını yansıtmıştır.

Üç yapıtta da erkek figürlerin, aşk, iş ve arkadaşlık ilişkileri içinde var olma çabaları boyutlu şekilde olumlu-olumsuz tüm yönleriyle verilmiştir. Bu süreçte erkek figürlerin sorunun kaynağını belirleyememelerine paralel olarak amaçlarına ulaşamadıkları, gitgide yabancılaşıp yalnızlaştıkları vurgulanmıştır.

3.TOPLUMSAL KİMLİĞİYLE ERKEK FİGÜRLER

3.1. Aşk İlişkisindeki Rolü

Yazar, yapıtlarda erkek figürlerin kimliklerini yaşadıkları ilişkiler aracılığıyla belirginleştirmiştir. Erkek figürler ilişkilerinde kimi zaman ezen rolünde iken kimi zaman da ezilen rolündedirler. İncelenen yapıtlardaki erkek figürlerin her biri bu çerçevede farklı kimliklerle yansıtılmıştır.

“Safran Sarı” adlı yapıtın odak figürü Volkan, sürekli bir arayış içindedir. İş hayatında başarıyı, ekonomik gücü ve saygınlığı elde etmesine karşın yaşamında eksik olan mutluluğun arayışına girmiştir. Volkan, hayatı boyunca kariyerine önem vermiş ve bu doğrultuda takdir edilebilecek bir konuma gelmiştir; ancak zamanla hayatta insanı mutlu eden tek şeyin başarı olmadığını fark etmiş, iş hayatından soğumuş, aşk arayışı içine girmiştir. Bu arayış çoğu kez başarısızlıkla sonuçlanmış, onu hem fiziksel hem de ruhsal açıdan mutlu edebilecek kadar ilginç ve çekici birini bulamamıştır. Böylece aşk ve sevgi hayatı gitgide körelmiştir. “Galiba

aşık olma yeteneğimi kaybettim. Çıktığım hiçbir kadın canımı sıkmayacak kadar ilginç ve çekici gelmiyor bana artık.” (Safran Sarı , 276)

Arayışını sanal ortamda da devam ettiren Volkan, sohbet sitelerinin birinde kendisi gibi arayış içinde olan Eylem ile tanışmış ve onu kendine yakın hissetmiştir. Volkan, Eylem’den etkilenmiş; ancak onda da istediğini bulamamış ve ona gereken ilgiyi göstermemiştir. Volkan, Eylem’den önce Melike ile birlikte. Melike, ekonomik özgürlüğünü kazanmış iş hayatında başarılı bir kadın figürüdür. O da Volkan gibi ne istediğini bilememektedir. Volkan onu yönlendirebilecek güce sahip kararlı bir figür değildir. Üstelik Volkan, isteklerini hiçbir zaman sevdiği kadınlara açamamış, bir aile kurma isteğini dile getirememiştir. Bu tavrı hem Melike’nin hem Eylem’in onu terk etmesine neden olmuştur.

“Dünyanın saldırısına uğramış bir adam olarak gelenekselin akıntısına kapılma isteği büyüyordu içinde ve kendini koca, baba, dede olarak görmeyi yadırgamıyordu. Aile ocağının sıcaklığını, sadakatin tekdüze sevinçlerin, babalığın yorucu hazlarını özlüyordu hatta.” (Safran Sarı, 379)

“Mor” da ise erkek figürlerin özellikle evliliklerindeki problemler gözler önüne serilmiştir. Yapıtın odak figürü olan İlhan ile onun kardeşi Armağan, evliliklerinin ilk yıllarında mutluluğu yakalamış; ancak daha sonra kaybetmiş karakterlerdir. Bu iki karakterin evliliklerini sürdürememelerinin nedenleri farklıdır. İlhan başarılı, cömert, tanıştığı kadınları nasıl etkileyeceğini ve baştan çıkaracağını bilen biri olarak yansıtılır. Aynı zamanda kadınların yakışıklı bulduğu bu karakter fakir ve çok iyi eğitim almamış bir kadınla evlenmiştir; ancak bu evlilik iki farklı kültürden olan eşlerin çatışması haline gelmiş ve son bulmuştur. İlhan’ın bir ilişkiden beklentileri farklıdır. O işinde başarıyı yakalamış biri olarak yanına hem güzelliğiyle hem de aklıyla yakışan birini aramaktadır ve bu aradıklarını Renginur’da bulmuştur. Renginur’la ilişkileri başladığında eski evliliği devam ettiği için hayatına bir türlü yön verememiştir. İlhan, zamanla kendini geçmişten koparmayı başarmış olsa da eski karısı bunu kabullenemez ve İlhan’ı öldürmeye karar verir. Eski karısının yaşadıklarını ve duygularını göz ardı eden İlhan, bunu öngöremez ve yapıt İlhan’ın cinayetiyle son bulur.

Armağan ise gençken tanışıp evlendiği Figen ile mutludur; ancak bu evlilik zamanla sarsılmaya başlar; çünkü Armağan hep kendini gizlemiş ve kendini karısından soyutlamıştır.

Armağan, siyasi anlamda belirli bir kimliği olan, her zaman her konuda doğru bildiği düşünceleri savunan biri olmasına karşın evliliğinde hep kendini geride tutmuş; duygularını, düşüncelerini karısına tamamen açmamıştır. Evliliğinde her zaman ağırbaşlı ve kabullenen bir görüntü çizmiştir. Kendini gizli tuttuğu için zamanla karısından uzaklaşmış, evlilikleri mutsuz bir sona doğru sürüklenmiştir. Bu problem Armağan'ın karısına kendini açmasıyla son bulmuştur.

“Armağan ise-kendi düşünce ve eylem çizgisinde- varlığı ve kişiliği ile ilgili olarak bir tür ideallik kavramı oluşturmuş, kendini bunun içine kapatmıştı. Olduğunu sandığı bu kişiyi pek sağlam hissetmiyor olmalıydı ki dışarıdan gelebilecek saldırılardan korumak için donuk, dikkatli ve uyanık kalmak zorunluluğu duyuyordu.” (Mor, 262)

“Ölü Erkek Kuşlar” adlı yapıtında Aral, farklı karakterdeki iki erkek figürü işlemiştir. Bu iki farklı karakterin tek ortak yanı aynı kadına âşık olmalarıdır. Yazar, böylesi bir kurguyla bu figürlerin aşk ilişkilerindeki rollerinin de ne kadar farklı olduğunu göstermiştir. Ayhan, aşta tabuları olmayan aksine toplumun koyduğu tabuların dışına çıkıp rahat bir yaşam sürmeyi hedefleyen bir karakterdir. Suna ise, Ayhan'ın aksine, çocukluğundan beri bu tabularla yaşamış ve bunları kabul etmek zorunda kalmıştır. Çocukluğunda teyzesi onun üzerinde baskı kurmaya çalıştığında teyzesinin dayatmalarını kabul etmek Suna için bir çıkış olmuştur. Suna çocukça bir hevesle arabaya tırmanmaya çalıştığında teyzesi onun saçını çekmiş, eteğini kapatmaya çalışmış, tokat atmıştır. Bu ve benzeri dayatmalar altında kalan Suna kurtuluşu yapılanlara boyun eğmekte bulmuştur. Böylece dayak yemekten kurtulmuştur. Ayhan bu gerçeklikten hareketle her zaman Suna'yı toplumun tekdüze ve kalıplaşmış yapısından kurtarmaya çalışmış; ancak bunu yaparken de ona kendi değerlerini dayatmıştır. Evli olmadıklarını sürekli dile getirerek birbirlerine karşı çok fazla sorumluluk taşımadıklarını vurgulamaya çalışmıştır. Ayhan, bir ilişkide kadın ve erkeğin rahat davranabileceğini, kadınların hiçbir zaman evi toplu tutmak, yemek yapmak ya da çamaşır yıkamak gibi sorumluluklarının olmadığını, herkesin kendi işini kendisinin yapabileceğini savunmuştur. Ayhan, bu özgürlükçü düşünceleriyle, belki de farkında olmadan, Suna'yı kendi çizdiği sınırların içine hapsedmiştir. *“Önemli olan sürdürebilmek. Alışkanlıkların, sıradanlıkların bizi teslim almasına izin verip bunalmamak. Ama gene de olmazsa uygarca bitirilir. El sıkışarak, öpüşerek, yaralanmadan ve yaralamadan.” (Ölü Erkek Kuşlar , 99)*

Onur Ayhan'ın aksine daha temkinli, daha çekingen bir yapıya sahiptir. Onur, istemediği bir evlilik yapmış olmasına rağmen istemediği bu evliliği bitirememiştir. Çocuklarına karşı sorumluluklarının farkındadır, ne kadar bunalsa da bıksa da bırakıp gitmemiştir. Tüm duygularını içinde yaşmıştır. Nefretini, bıkkınlığını, çekingenliğini, kırılmasını sözcüklere dökmeden yaşar. Kendini ifade edebilmesinin tek aracı artık resim olmuştur. Yazar, Onur'un çizdiği siyah kuşlarla aslında onun iç benliğini yansıtmakta, ne kadar sıkışmış ve arada kalmış olduğunu göstermektedir. Suna yapıt boyunca Onur'un sinmiş karakterinden bahsetmiş ve bundan yakınmıştır. Onun "bekâr evine" gittiğinde her ne kadar kendini başka, değişmiş hissetse de aslında Ayhan da gördüğü o baskın karakteri Onur da aramış ve bulamadığında da hayal kırıklığına uğramıştır. *"Ayhan'la aramdaki bağın daha kalıcı, daha güvenli, daha sağlam olduğunu ve Onur'a duyduğum sevginin sürebilmesi için gereken ustalığın Onur'da var olmadığını görmüş oluşumdan mıdır bu amansız duygu?"* (Ölü Erkek Kuşlar, 333)

Onur'un ruhu incedir, kırılındır ve bu nedenle asla başkalarını kolayca silip atamaz ya da asla gelip geçici ilişkilerde bulunmaz. Onur, sürekliliği olan bir aşk arayışına girmiştir; oysa Suna ile ilişkileri zorlamayla sürmektedir. Aralarında fiziksel bir çekim olsa da ruhsal açıdan boşluklar oluşmuştur. Suna bu boşlukları da Ayhan ile kapatmaya çalışmıştır. Onur, Suna için sığınabileceği bir liman konumundadır. Onun o kırılmalı, anlayışlı, sakin yapısı Onur'u sığınak konumuna getirmiştir. Onur kendi hayatına yabancı bir insan olduğundan hiçbir zaman tamamen kendini Suna'ya vermemiş, aralarındaki aşk için gerekli adımları atmamıştır. Daha kendini keşfedememiş, kendine yabancı bir insanın, başka birini kurtarmasının sadece bir hayal kırıklığından ibaret olacağı yazar tarafından vurgulanmıştır.

"Buruk, bütünüyle yaşanmamış bir sevgi kaldı. Hem olası hem olanaksız bir yığın düş kaldı. Onur'u elimden alan zamanın onu bana geri vermeyeceğini biliyorum artık. Sorun ben değilim çünkü. Sorun onun benim telefona uzanacak elimi tutabilecek güç ve yüreklilikte olamaması." (Ölü Erkek Kuşlar, 224)

Yapıtların üçünde de aşk ilişkilerinde arayış içinde olan erkek figürler karşımıza çıkmaktadır. Tüm figürler farklı karakterlere sahip olsalar da hepsi yaşadıkları aşk ilişkilerinde zorluklarla karşılaşmakta ve bunlara bir çözüm bulamamaktadırlar. Kendileriyle ilgili sorunları çözemedikleri için sağlıklı ilişkiler kuramamaktadırlar. Bu süreçte sevdikleri insanlara ve kendilerine zarar vermektedirler.

2.1 İş Hayatlarındaki Rollerini

Yapıtlarda erkek figürlerin iş hayatları ayrıntılı işlenmemiş; ancak iş hayatlarındaki yerlerinden bahsedilmiştir. Yapıtlardaki erkek figürlerin çoğu iş hayatlarında istediği başarıyı kazanmış ve belli bir konuma gelmiştir. Gereken saygınlığa ve zenginliğe kavuşmuş olmalarına rağmen mutlu değildirler ve kimi zaman bunu iş hayatlarına da yansıtılmışlardır.

Özellikle “Safran Sarı” da Volkan, kariyerinin en üst noktasına ulaşmış, zengin olmuş ve saygın bir konuma gelmiştir. Artık kariyerinde ulaşmak isteyeceği ve bu uğurda çabalayacağı hiçbir şey kalmamıştır. Bu nedenle hayatında eksik olan başka noktaların farkına varıp onlara yoğunlaşmayı seçmiştir. Böylece de gitgide işinden, işteki arkadaşlarından soğumuş; onlardan uzaklaşmış ve bu yabancılaşma Volkan’ın işi bırakmasına kadar sürmüştür. *“Huzur, düzen ve yerleşiklik. Yaşamından hoşnut oluşunun asıl nedeniyse olgun yaşta işini bırakarak kendini şaşırtacak kadar ilkeli davranabilmiş oluşuydu.” (Safran Sarı , 374)*

Böylesine bir yaklaşım “Mor” yapıtındaki Armağan’da da görülmektedir. Armağan işine çok bağlıdır. O adeta düşünceleriyle, tartışmalarıyla ve savunmalarıyla var olan biridir. Varlığını her zaman tartışacak veya savunacak bir görüşünün olmasına borçludur. Kendini o kadar bunlara kaptırmıştır ki evliliğini bile geri planda bırakmıştır. Her ne kadar çevresindeki insanların doğru bulduğu görüşleri savunsa da geçerli ve güzel tartışmalar ortaya koysa da etrafındakiler Armağan’ın bu işine bağlılığından ve sürekli siyasi konular konuşmasından çok sıkılmışlardır. Bu nedenle Armağan, işi bıraktıktan sonra zamanla kendi içine kapanık bir birey haline gelmiştir. Konuşmalara katılmayan, katılsa da dinlenmeyen biri olmuştur. O nedenle, hayatının bir bölümünde yalnızca işinde var olabilmıştır.

“Doğruları en geniş kitleye aktarma isteğiyle her çağrıya koşmuş, sonunda – düşüncelerini olmasa bile- yüzünü herkesin tanıdığı, önemsenen biri olmuştu. Bu süreç içinde hareket; görüş ayrılıkları, ilgisizlik ve kişisel hırslarla dağılmaya yüz tutmuş, Armağan aşağı gidişi önlemeye çabalarken epey yıpranmıştı.” (Mor, 104)

Yapıtların diğer karakterleri; İlhan, Ayhan, Onur, hep belirli bir başarı seviyesine gelmiş karakterlerdir. Örneğin; İlhan kendi işinin başına geçebilmiş ve zengin olmuştur. Ayhan ise bir üniversite öğretmeni olarak işinden şikâyet etmemektedir. Kısacası, İnci Aral, tüm erkeklerin iş hayatlarını başarılı ve takdir edilir yaratarak hayatlarının diğer noktalarına

odaklanmıştır. Bu nedenle karakterlerin hepsi iş hayatlarında istedikleri noktaya ulaşabilmiştir; ancak yazar bunun mutlu olmak için yeterli olmayacağını okura hissettirmiştir. Böylelikle yazar, genel kanıların aksine erkeğin en büyük sorumluluğunun para kazanmak olmadığını vurgulamıştır.

2.3 Arkadaşlıklarındaki Rolü

İnsanlar büyük ölçüde arkadaşları sayesinde toplumun bir parçası olurlar ve sosyalleşirler. Bu nedenle İnci Aral'ın yapıtlarındaki erkek figürlerin sosyal yaşamlarındaki rolleri incelenirken arkadaşlıklarının da irdelenmesi gerekmektedir.

Yapıtların üçü bu açıdan değerlendirildiğinde arkadaşlık algısı en boyutlu “Ölü Erkek Kuşlar” adlı yapıtta karşımıza çıkar. Ayhan ve Onur’un arasında güçlü bir arkadaşlık bağı vardır. Her ikisi de aynı üniversitede hocalık yapmıştır. Kişilikleri farklı olmasına karşın arkadaşlıkları uzun yıllar boyunca devam edebilmiştir. Onur ne kadar çekingense Ayhan bir o kadar cesur ve atılgandır. Arkadaşlıklarında Ayhan hep Onur’a yol gösteren kişi olmuştur. Gerek iş hayatında gerekse kadınlarla olan ilişkilerinde Ayhan, tabulara karşı çıkan yapısını Onur’a da benimsetmeye çalışmıştır. Örneğin; Onur’un istemediği biriyle evli olmasına karşı çıkmış ve bu konuda hep Onur’a öğüt vermiştir. Ayhan, arkadaşlıklarında da baskın bir karakterdir. Onur, bu arkadaşlıkta hep geri planda kalmış ve Ayhan’ı kaybetmekten korkmuştur. Onur, kaybetme korkusuyla Suna ile ilişkisini hep saklı tutmuş; hem Ayhan’la olan arkadaşlığını hem de karısıyla olan evliliğini sürdürebilmiştir. Yapıtın ortalarında artık açığa çıkan bu ilişki, Ayhan ve Onur’un arkadaşlıklarına da farklı bir boyut getirmiştir. Ayhan ve Onur aralarındaki uyuşmazlığı görebilmiş ve böylelikle arkadaşlıklarını sorgulamaya başlamışlardır. Bu durum onların arkadaşlıklarındaki kopukluğu ve aralarındaki uzlaşmazlığı ortaya çıkarmış olsa da aksine arkadaşlıkları yine de devam etmiştir. En azından iki karakter de arkadaşlıklarını ayakta tutmaya çalışmışlardır. Karakterlerin arasında geçen bir konuşma da “*Yüreğini açacağına kaçmayı yeğliyorsun*” (Ölü Erkek Kuşlar, 286) diyen Ayhan’a Onur, “*Hayır seni yitirmek istemiyorum*” (Ölü Erkek Kuşlar, 286) şeklinde cevap vererek aralarındaki arkadaşlığa ne kadar önem verdiğini göstermiştir. Ayhan ve Onur’un arasındaki arkadaşlık dışarıdan bakıldığında sorunsuz gibi görünse de aslında farklı karakterde olan bu iki insanın arkadaşlıkları güvenilir değildir. Ayhan ve Onur bunu göz ardı etmek istercesine arkadaşlıklarını devam ettirmek için çabalasalar da bunu tam anlamıyla başaramamışlardır.

“Safran Sarı” adlı yapıtta Volkan ve Harun’un arkadaşlığı göze çarpmaktadır. Aynı ortamı paylaşan bu iki karakter birbirlerine işte başarıyı yakalamaları açısından benziyor olsalar da hiçbir zaman tamamen dost olamamışlardır. Bunun nedeni iki karakterin hayata bakış açılarının ve beklentilerinin farklı olmasıdır. Harun, işinden ve yaşadığı hayattan memnunken; Volkan onun aksine yaşadığı hayattan her geçen gün uzaklaşmakta ve bu hayatı kendine yakıştıramamaktadır; çünkü onun hayattan daha farklı beklentileri vardır. Volkan, arkadaşlığı düşünsel bir ortaklığa dayandıramadığında arkadaşlık ilişkilerini ilerletememiş ve yalnızlığı seçmiştir. *“Harun’la özel hayatını bölüşmekten içgüdüsel bir korkuyla –genellikle- kaçınırdı. Bu konularda dedikoducu, ağzı gevşek ve palavracıydı çünkü.” (Safran Sarı, 72)*

“Mor” adlı yapıtta ise erkek karakterlerin arkadaşlık ilişkilerine fazla değinilmemektedir. Yalnızca Armağan’ın siyasi bir parti kurduğu orada arkadaşlarının bulunduğu söylenmektedir; fakat bu arkadaşlıkların devamı gelmediği görülmektedir. Armağan, sürekli siyasi konulardan konuşan ve siyasi hayatını başka şeylerin üzerinde tutan ve insanlarla arasına mesafe koyan biri olduğundan arkadaşlıklarında derinleşememiştir. *“Nekahet döneminden çıkamamış, kendini işine vermiş, aralarında büyüyen yabancılığı görmemek için gözlerini sıkı sıkıya yummuş ve bencil bir gururla bütün kapılarını kapatmıştı.” (Mor, 286)*

Yapıtlarda erkek figürlerin yaşadığı çatışmalar hem aşk hem de arkadaşlık ilişkileri üzerinden aktarılmıştır. Karakterlerin çelişkileri, arayışları, başarı ve başarısızlıkları farklı toplumsal rollerle boyutlandırılmış ve bütünsellik sağlanmıştır.

3.BİREYSEL KİMLİĞİYLE ERKEK FİGÜRLER

3.1.İletişimsizlik

İnci Aral’ın, yapıtlarında figürlerinin yaşamlarının her yönüyle ele alındığı görülmüştür. Bu figürlerin hayatlarında ne kadar var olmaya çalışsalar da bir süre sonra etrafındakilere yabancılaştıkları ve zamanla iletişimsizliğin kurbanı olup kendi içlerine döndükleri dikkati çekmiştir.

“Mor” adlı yapıtta iletişimsizlik izleğinin en belirgin olarak görüldüğü karakter Armağan’dır. Armağan işine bağlı olan biridir ve hayatta en çok işini önemser. Figen ve Armağan’ın evlilikleri kopuş noktasına gelmiştir; aynı evi bile paylaşmamaktadırlar. Figen yapıt boyunca

Armağan'ın içine kapanıklığından ve hayatı hep kendi dünyasında ve kendi içinde yaşamasından yakınmaktadır.

“O süreçte kendi içine kapanmış, evdekilerle –gündelik sorunları bile- konuşmayı en aza indirmiş, sofraya asık yüzlü, her an parlamaya hazır bir adam olarak oturup kalkmış hatta intihar planları yapmıştı. Evden uzaklaşmak için bütün kent dışı toplantı ve etkinlik çağrılarını kabul etmişti.” (Mor, 148)

Armağan, kendi gerçeğinde yaşarken etrafındaki insanlarla iletişimini koparmıştır. Zamanla iyice kendi dünyasına dönen Armağan, artık ne zaman siyaset hakkında konuşsa insanlar bunalmakta onu dinlemeye katlanamamaktadırlar. Aile yemeklerinde de Armağan konuşmaya başladığında konuyu değiştirmeye çalışmaları da buna bir işarettir. *“İlhan, kardeşinin söylediklerini bayatlamış, kullanımdan kalkmış, duymaktan bezdiği sözlermiş gibi dinler, sabrı zorlanıyormuş gibi bir an önce susmasını beklerdi.” (Mor, 115)* Armağan çevresindekilerle yaşadığı iletişim sorununun boyutlarının farkında olmadığı için nedenlerini de sorgulayamaz ve yaşamına yön veremez. Böylece git gide yabancılaşarak çevresiyle iletişim kuramayıp kendini herkesten soyutlamıştır. Ağabeyi İlhan, onu bu süreçte yalnız bırakmak istememiştir. Onun sosyalleşmesi için aile yemekleri düzenleyerek, Armağan'ı oteline çağırarak özel bir çaba harcamış; ancak bir sonuç alamamıştır. Yazar, böylesi bir kurgu ile insanın toplumsal bir varlık olsa da önce kendi içinde sorunları çözmesi gerektiğini belirtmiştir.

“Safran Sarı” adlı yapıtın odak figürü Volkan, zamanla toplumdan ve çevresindekilerden soyutlanmıştır. İş hayatındaki başarıya odaklanan Volkan, zamanla hayatındaki eksikliklerin farkına varmıştır ve insanlarla iletişim kurmayı, hayatına yeni ilişkiler katmayı denemiş; ancak bunu başaramamıştır. Zamanla işinden de kopmuştur. Yazar, Volkan karakteri aracılığıyla insanın toplumsal bir varlık olduğunu ve başarılı ilişkiler kurmayan insanın yaşamın her alanında sıkıntılar yaşayabileceğini vurgulamıştır. *“Geniş bir çevresi vardı. Ne var ki tanıdık ya da arkadaş saydığı kişilerle birlikteyken, eskiden olduğundan daha sık, yakınlıklarının sağlam bir temeli, ciddi bir anlamı yokmuş kuşkusuna kapıldığı oluyordu.” (Safran Sarı, 62)*

“Ölü Erkek Kuşlar” da Onur'un iletişimsizliği belirgin olarak göze çarpmaktadır. Onur boyun eğen bir yapıya sahip olduğundan bir parçası olduğu topluma ayak uydurmaya çalışmıştır ve

bunu yaparken kendinden, o kadar çok taviz vermiştir ki kendini tanıyamaz hale gelmiştir. Kendinden uzaklaştıkça başkalarıyla da iletişime geçememiştir. Bu nedenle yapıt boyunca Onur'un hayatında çok fazla farklı figürden söz edilmemiştir. Hayatına kadınlar girmiştir; fakat hiçbiriyle uzun süreli bir ilişki kuramamıştır. Onur, işi Ayhan, Suna ve ailesi arasında sıkışmıştır ve Onur topluma uzaklaşmış yalnızlığıyla mücadele etmek zorunda kalmıştır.

“Yırtıcı ve gürültücü değil. Tersine çekingen kimi zaman. Onun genel olarak kendine kapalı biri olduğunu, davranışlarına yön veren edimin görünürde bir aldırma maskesi altında beğenilme isteğinden doğduğunu seziyorum bir süredir.” (Ölü Erkek Kuşlar, 166)

Yapıtın odak figürlerinden olan Ayhan'da iletişimsizlik sorununun boyutları açık bir biçimde verilmemiştir. Ayhan, dışarıdan bakıldığında güçlü ve sosyal bir karakter olarak görünürken aslında içinde yaşadığı çatışmalara paralel olarak sevdiği kadınla iletişim sorunu yaşamaktadır. Aynı evi paylaştığı Suna'yla bir türlü ortak bir noktada buluşamamışlar; birbirlerini anlamak için gerekli çabayı göstermemişlerdir. İlişkilerini sonlandıran da bu iletişimsizlik olmuştur. *“Mutlu değiliz, demiştim bugün ona, evet hiç mutlu değiliz artık. Her birimiz kendi kuşularımızın güvensizliklerimizin, yalnızlığımızın ve yalanlarımızın içinde soluğumuz daralarak oturuyoruz işte ve hep birlikte batıyoruz.” (Ölü Erkek Kuşlar, 284)*

Her üç yapıtta da figürlerin karşılaştıkları sorunlar karşısında kendilerini çevrelerinden, sevdiklerinden soyutladıkları ve çıkış bulamadıkları görülür. Bunun temel nedeni kendilerine ve çevrelerindeki insanlara yabancılaşmış olmalarıdır.

3.2. İçsel Çatışma

Üç yapıtta da karakterlerin düşünceleri ve duyguları belirgin bir biçimde yansıtılmıştır. Karakterlerin kimisi yaşamın onlara getirdikleri karşısında mutlu gibi görünürken kimisi de yaşamla ve kendileriyle çatışma halindedirler.

Özellikle “Ölü Erkek Kuşlar” adlı yapıtta karakterlerin içsel çatışmaları yapıtın temelini oluşturmaktadır. Yapıtın ana karakterleri olan Ayhan ve Onur kendi içlerinde sürekli çatışarak içlerindeki sorunlarla baş etmeye çabalamaktadırlar. Ayhan, her ne kadar kararlı ve baskın bir karakter olarak yansıtılsa da aslında onun kararsız ve kırılgan bir yapıya sahip olduğu da

verilir. Yazar, Ayhan'ı Suna ile olan ilişkisinde hep sert ve ne istediğini bilen bir karakter olarak yansıtmıştır; ancak kurgunun devamında Suna Ayhan'ı bırakıp gittiğinde Ayhan pişman olmuş, Suna'yı geri getirmek istemiş, onu kıskanmaya dahi başlamıştır. Ayhan, Onur'un Suna'yla olan ilişkisini öğrendikten sonra kendisiyle çatışmış; Suna'yı özgür bir birey olamadığı için suçlayan Ayhan Suna'yı sahiplenen biri haline gelmiştir. Ayhan, savunduğu değerler ile geleneksel değerler arasında sıkışmış, kendisine ve çevresindekilere zarar vermeye başlamıştır. *“Ama korkuyorum ondan. Engel olmaya çalışabilir. Söyledikleriyle yaptıkları birbirini tutmuyor artık. Olay çıkarabilir. Her dakika değişiyor ve onun bu karmaşık ruh haline ayak uyduramıyorum.” (Ölü Erkek Kuşlar, 264)*

Onur ise romanın başından itibaren kendi içinde çatışmalar yaşamaktadır. Onur, hiçbir zaman ne hissettiğini ya da ne düşündüğünü söylememiştir. Duygularını ve düşüncelerini içinde yaşamayı seçmiştir. Kendini ifade etmek, içindekileri dışarı yansıtmak için kendine araç olarak resmi seçmiştir. Yaptığı resimlerle duygu durumunu yansıtmaktadır ve bu nedendir ki Suna Onur'un yaptığı resimleri sevmektedir. Suna, Onur'a roman boyunca kendini tam anlamıyla yakın hissedemediğinden Onur'un resimlerine bakarak onu keşfetmeye çalışmış, kendini ona yakın hissetmiştir. *“Onur hep ölü kuşlar boyuyor. Yüreklerinin olduğu yerlerde mor gölgelerle.” (Ölü Erkek Kuşlar, 93)*. Yazar bu resimler aracılığıyla Onur'un duygusal açıdan bir çıkmaz içinde olduğunu yansıtmıştır. Kuş, özgürlüğü ve mutluluğu yansıtırken siyah umutsuzluk, çaresizlik, mutsuzluk gibi duyguları çağrıştırmaktadır. Aynı zamanda kuşların yüreğinde mor gölgeler olması da Onur'un hayatında hissettiği boşluğu ve boşluğun doldurulamayışını yansıtmaktadır. Tablolarına yansıttığı tezatlıklar kendi hayatındaki çatışmalara birer değiniş özelliği taşımaktadır. Onur'un çatışmaları hayatındaki iki insanla somutlanır; en yakın arkadaşı Ayhan ve sevgilisi Suna. En yakın arkadaşı ve sevgilisi arasında kalan Onur, Suna ve Ayhan'ın “gölgelerini” kalbinde taşıdığından hep bir suçluluk hissetmektedir ve bu nedenle de aslında umutsuz ve çaresizdir. Suna söz konusu olduğunda bir yanı onu Ayhan'dan çekip almak isterken diğer yanı da onu mantıklı olmaya zorlamış ve karısını, çocuklarını düşünerek vazgeçmek zorunda bırakmıştır. İşte bu çatışmalara bağlı olarak Suna, Onur'u romanın sonlarına doğru umursamamaya başlamıştır. En azından onun önce kendi sorunlarını halletmesi gerektiğine inanmıştır.

“Safran Sarı” adlı yapıtta ise Volkan'ın yaşadığı çatışmalar konu edilmektedir. Artık canla başla çalışarak kazandığı hayatını daha fazla sürdürmek istemeyen Volkan, bir sorgulama sürecine girer. *“Uğruna çaba sarf edebileceği bir düşü var mıydı? Hayır. Başkalarının satın*

aldığı ve yönettiği bir hayatı onunki.” (Safran Sarı, 158) Bu süreçte Volkan, hayatındaki çelişkileri fark etmiş ve roman boyunca bu hayatını değiştirmek, hayatına anlam ve mutluluk katabilecek bir kadınla tanışmak için çabalamış; ancak başaramamıştır. Yapıtın sonunda Eylem’le tanışmış olmasına karşın yapıt açık uçlu bitirildiğinden Volkan’ın çatışmalarını sürdürüp sürdürmediğini değerlendirmek okura bırakılmıştır.

“Mor” adlı yapıtta yazarın yapıtın odak figürü İlhan’ın içsel çatışmalarına pek yer vermediği; ancak İlhan’ın çevresiyle çatışmalarını yansıttığı görülür. Özellikle eski karısıyla olan çatışması yapıt boyunca işlenmiştir. Farklı kültürlere sahip olmalarından doğan bu çatışma yapıt boyunca devam etmiş ve yapıt eski karısının İlhan’ı öldürmesiyle sona ermiştir. Bu yapıtta en çok çatışma yaşayan figür Armağan’dır. Armağan, kendisiyle ve çevresiyle sürekli çatışma halinde olduğundan soyutlanmıştır. Armağan her ne kadar kendi hayatından memnun görünse de çevresi onun bu yaşamından memnun değildir ve Armağan, sürekli etrafındakilerle bir çatışma halindedir. Tezimin ikinci kısmında da bahsettiğim gibi özellikle Figen’le olan ilişkisinde uzun süre ortak bir noktada bulanamamışlardır. Ne zamanki içindeki çatışmaları bitirmiş ve karısına açılmış; o zaman evliliğini kurtarabilmiştir. Çevresiyle olan çatışması Armağan’ın diğer ilişkilerinde de büyük bir etkiye sahiptir. Ağabeyi İlhan’la ilişkisi toplumla ve çevresiyle olan çatışmalarından ötürü gelişmemiştir. Yapıt boyunca iki figürün birbirleriyle uzun uzun konuştuklarına ya da dertleştiklerine rastlanmamaktadır.

Geleneksel toplum yapısı, erkek figürlerin güçlü bir kimliğe sahip olması gerektiğini düşünürken, Aral, yapıtlarında bunun tam tersini yansıtmaktadır. Aral’ın bu üç yapıtında erkeklerin kendi içlerinde çatışmalar yaşadıkları ve bu nedenle güçlü olmaktan çok kendilerini soyutlayarak içlerine kapandıkları yansıtılmaktadır.

4.SONUÇ

İnci Aral'ın "Safran Sarı", "Mor" ve "Ölü Erkek Kuşlar" adlı yapıtlarındaki erkek figürler incelenerek onların toplumsal ve bireysel boyutta yaşadıkları aktarılmaya çalışılmıştır. Yazar, bu yapıtlarında kadın figürler kadar erkek figürlere de yer vermiş; onların düşünceleri ve yaşamları üzerinde titizlikle durmuştur. Yazar, yapıtlarından erkek figürlerin yaşamlarını inceleyerek onları üstlendikleri rolleri, karşılaştıkları zorlukları, kiminin zorluklara direncini, kimininse boyun eğişini konu edinmiştir. Yapıtları irdelendiğinde her yapıtta iki farklı özellikte erkek figür karşımıza çıkmaktadır. Yazar iki farklı karakterdeki erkek figürünü işleyerek yapıtlarında tezatlık kurmuş ve okura figürleri karşılaştırma fırsatı vermiştir.

Yapıtlarda erkek figürlerin ilişkilerinde kopukluk yaşadığı, yaşadıkları toplumda var olmaya çalışırken iletişim kurmakta başarısız oldukları ve buna bağlı olarak kendi içlerine döndükleri anlatılmaktadır. Yaşadıkları içsel çatışmalarla gerek aşk gerekse arkadaşlık ilişkilerinde sağlıklı bir birey kimliği kazanamamışlardır. İş yaşamlarındaki başarılarını ise, hayatlarındaki iletişimsizliği gölgelemek için çoğu zaman abartmışlardır. Kendine biçilen toplumsal rolleri sorgulayan bireyler, kendi içlerindeki çatışmaları sonlandırmaklarından çevreleriyle de sağlıklı iletişim içine girememişlerdir.

Yazar, yapıtlarında psikolojik çözümlere de yer vermiştir. Böylelikle erkeklerin toplumsal kimliğini yansıtırken gerçekte daha çok bireysel olarak var olma çabası içinde olduklarını göstermiştir. Onların içlerinde yaşadıkları çatışmalarını, kararsızlıklarını, toplumda var olmaya çalışmalarını ve bu zorluklar karşısındaki psikolojilerini üç yapıtta da kimi zaman düşünce akışı şeklinde kimi zamansa diyaloglar içinde aktarmıştır. Erkeklerin kendilerini yalnız hissettikleri, toplumdaki soyutlandıkları, çevrelerinden uzak kaldıkları ve buna bağlı olarak da hayatlarından sıkıldıkları ayrıntılı olarak verilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aral, İnci. Safran Sarı. 9.Basım. İstanbul: Turkuaz Kitap Yayıncılık. Haziran, 2009
- Aral, İnci. Mor. 4.Basım. İstanbul: Turkuaz Kitap Yayıncılık. Ağustos, 2009.
- Aral, İnci. Ölü Erkek Kuşlar. 1.Basım. İstanbul: Merkez Kitap Yayıncılık. Ekim, 2007.